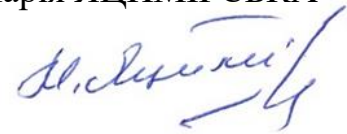

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет журналістики
Кафедра мови засобів масової інформації

Затверджено
на засіданні кафедри мови засобів масової інформації
факультету журналістики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол №1 від 30 серпня 2023 року)

Завідувачка кафедри –
проф. Марія ЯЦИМІРСЬКА

Силабус
з навчальної дисципліни
«Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)»,
яку викладають у межах освітньої програми «Журналістика»
першого (бакалаврського) освітнього рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 061 Журналістика

Львів – 2023

Назва дисципліни	«Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)»
Адреса викладання дисципліни	вул. Генерала Чупринки, 49, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет журналістики, кафедра мови засобів масової інформації
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 06 Журналістика, спеціальність – 061 Журналістика
Викладачі дисципліни	<p>Яцимірська Марія Григорівна, кандидатка філологічних наук, професорка, завідувачка кафедри мови ЗМІ.</p> <p>Яценко Андрій Миколайович, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мови засобів масової інформації, заступник декана з наукової і навчальної роботи.</p> <p>Більовська Наталія Богданівна, асистентка кафедри мови засобів масової інформації.</p> <p>Стельмах Марта Юрійвна, асистентка кафедри мови засобів масової інформації.</p> <p>Маркевич Богдан Михайлович, асистент кафедри мови засобів масової інформації.</p>
Контактна інформація викладачів	<p>mariya.yatsymirska@lnu.edu.ua</p> <p>https://journ.lnu.edu.ua/employee/yatsymirska-m-h</p> <p>andriy.yatsenko@lnu.edu.ua</p> <p>https://journ.lnu.edu.ua/employee/yatsenko-a-m</p> <p>nataliya.bilovska@lnu.edu.ua</p> <p>https://journ.lnu.edu.ua/employee/bilovska-n-b</p> <p>Marta.Stelmakh.azhrn@lnu.edu.ua</p> <p>https://journ.lnu.edu.ua/employee/stelmakh-m-yu</p> <p>bohdan.markevych@lnu.edu.ua</p> <p>https://journ.lnu.edu.ua/employee/markevych-b-m</p> <p>Львів, вул. Генерала Чупринки, 49, авд.209</p>
Консультації з курсу	Консультації в день проведення лекцій (за попередньою домовленістю) за адресою: вул. Генерала Чупринки, 49, авд. 209. Також можливі онлайн-консультації через Skype, Viber, Telegram (для погодження часу онлайн-консультацій слід писати на електронну пошту викладача andriy.yatsenko@lnu.edu.ua . Тел.: +380679039279.
Сторінка курсу	https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/Ukr. mova v ZMI
Інформація про курс	«Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)» – нормативна дисципліна зі спеціальності 061 – Журналістика для освітньо-професійної

	<p>програми «Журналістика» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яку викладаємо в 1 семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
<p>Коротка анотація курсу</p>	<p>Курс «Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)» на факультеті журналістики є надзвичайно важливим у системі дисциплін, які забезпечують мовну підготовку майбутніх фахівців. Перший розділ «Вступ до науки про комунікування» відкриває студентів світ вербального і невербального мовлення, природи, суті, функцій, подає етапи розвитку міжнародних лінгвістичних шкіл, важливі аспекти історії української літературної мови. Актуальними для майбутніх журналістів є теми про сутність інтерперсонального та масового комунікування. Дуже важливими є теми, пов'язані з станом і статусом української мови сьогодні. Другий розділ «Культура української мови» відкриває цикл тем, присвячених теорії і практиці мовної правильності в академічному розумінні. Впродовж курсу рекомендуємо студентам укладати власний словничок опрацьованих слів та словосполучень і обов'язково записувати їх значення, ставити правильний наголос.</p>
<p>Мета та цілі курсу</p>	<p>Мета курсу «Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)» як одного з найважливіших у системі мовних дисциплін полягає в комплексному вивченні таких розділів мовознавства, як «Вступ до науки про комунікування», «Культура української мови» («Фонетика», «Орфоепія», «Графіка та Орфографія», «Лексикологія», «Фразеологія», «Лексикографія»). Це допоможе майбутнім журналістам навчитися майстерно володіти різноманітними лексико-фразеологічними засобами, що сприятиме також підвищенню рівня культури майбутніх фахівців та виразненню їхнього мовлення.</p> <p>Завдання курсу «Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)» такі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) вивчити головні поняття з вищезазначених розділів мовознавства; 2) проаналізувати сучасну мовну ситуацію в Україні; 3) виокремити найголовніші проблеми культури мови в сучасному інформаційному просторі України; 2) проаналізувати лексико-фразеологічне тло сучасних засобів масової інформації; 3) з'ясувати доцільність використання різноманітних лексико-фразеологічних засобів в українських мас-медіа; 4) розглянути проблему перекладу фразеологічних одиниць у сучасному інформаційному просторі України; 5) виявити нові слова в мові засобів масової інформації та потлумачити їхнє значення; 6) ознайомитися з різними типами словників, із системою стилістичних позначок; 8) навчитися «читати словники»; 9) запропонувати шляхи вдосконалення мовної культури майбутніх працівників засобів масової інформації.

**Література для
вивчення
дисципліни**

Основна література:

1. Український правопис. Харків : Фоліо, 2023. 348 с.
2. Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.
3. Сучасна українська мова : підручник / [за ред. О. Д. Пономарева]. – К. : Либідь, 2005. – 488 с.
4. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. Посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
5. Яцимірська М. Г. Сучасний медіатекст : словник-довідник. Львів : ПАІС, 2005. – 128 с.
6. Селігей П. Українська мова в 2222 році. Вступ до лінгвофутурології / НАН України, Інститут мовознавства імені Олександра Потебні. – Київ: Академперіодика, 2023. – 452 с.

Додаткова література:

1. Яцимірська М. Мова війни і «контрнаступальна» лексика у стислих медійних текстах // Вісник Львівського університету. Серія Журналістика. Вип. 52–53. 2023. С. 280–290.
2. Нові слова та значення: словник / [уклад.: Л. В. Туровська, Л. М. Василькова]. – К. : Довіра, 2009. – 271 с.
3. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / [за ред. М. М. Пещак]. К. : Довіра, 2001.
4. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови. К. : Довіра, 2006. 510 с.
5. Словник синонімів української мови : у 2 т. / [уклад.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук]. К. : Наук. думка, 1999–2000.
6. Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.
7. Гаджієв Р. Лінгвістика на карті світу. К. : Віхола, 2022. 384 с.
8. Масенко Л. Суржик: між мовою і “язиком”. К. : ВД “Києво-Могилянська Академія”, 2011. 137 с.
9. Голоскевич Г. Правописний словник. Львів : Апріорі, 2020. 648 с.
10. Огієнко І. Наука про рідномовні обов’язки. К. : Ярославів Вал, 2014. 56 с.
11. Словник паронімів української мови / упоряд. Олександра Сербенська. Львів : Апріорі, 2022. 392 с.
12. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. Олександр Сербенської : навч. посібн. Львів : Апріорі, 2023. 304 с.
13. Сербенська О. Голос і звуки рідної мови. Львів : Апріорі, 2020. 280 с.
14. Селігей П. О. Українська мова у 2222 році: вступ до лінгвофутурології / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Академперіодика, 2023. 452 с.

	<p>15. Кузнєцова Є. Мова-меч. Як говорила радянська імперія. Львів : ВСЛ, 2023. 376 с.</p> <p style="text-align: center;">Інтернет-джерела:</p> <p>1. ФБ-сторінка кафедри мови ЗМІ. URL: https://www.facebook.com/kafedramovuzmi/</p> <p>2. Блог професора Пономарева. URL: https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/archives.html</p> <p>3. Словник української мови у 20 томах. URL: https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0</p> <p>4. Яцимірська М. Г. Українська ортологія на інтернет-платформах. URL: http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/view/10517</p>
Обсяг курсу	<p>Загальний обсяг – 90 год. З них <i>для денної форми навчання</i>: 64 год. аудиторні (32 год. лекційних, 32 год. лабораторних занять) та 26 год. – самостійна робота; <i>для заочної форми навчання</i>: 18 год. аудиторних (10 год. лекційних, 8 год. практичних) та 72 год. – самостійна робота.</p>
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення курсу студент повинен <u>знати</u>: природу, суть, функції мови і мовлення, головні категорії культури мови, суть і функції різноманітних лексико-фразеологічних засобів, доцільність використання їх у мові мас-медіа; класифікацію лексико-фразеологічних засобів; типи словників тощо.</p> <p>Студент також повинен <u>уміти</u>: володіти усіма нормами сучасної української літературної мови, аналізувати сучасний текст з погляду лексико-фразеологічних засобів; творити власні лексико-фразеологічні засоби, користуватися різноманітними лексикографічними виданнями.</p> <p><i>Завдання дисципліни передбачають формування загальних та фахових компетентностей спеціальності:</i></p> <p>ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.</p> <p>СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.</p> <p>СК08. Здатність орієнтуватись в інформаційних потоках і джерелах нових медій, а також формувати інформаційні бази в інтернет- просторі та керувати інформацією в різноманітних соціальних мережах.</p> <p><i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен досягти таких програмних результатів навчання:</i></p> <p>ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.</p> <p>ПР05. Використовувати сучасні інформаційні й комунікаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних завдань.</p>

	<p>ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.</p> <p>ПР22. Знати й використовувати у професійній діяльності головні законодавчі норми, національні і міжнародні стандарти та етичні кодекси в медійній сфері.</p>
Ключові слова	Журналістика, текст, мовознавство, мова, мовлення, креативність, мовні засоби.
Формат курсу	Очний/заочний
Теми	Див. СХЕМУ КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Іспит наприкінці семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань із “Вступу до журналістики”, достатніх для сприйняття категоріального апарату.
Навчальні методи та техніки, які використовуватимуться під час викладання курсу	<p>Методи навчання: лекція, дискусія, рольова гра, групова робота, метод кейсів. Форми лекцій: лекція-діалог (запитання-відповіді), лекція-візуалізації проблеми (презентація навчального матеріалу на онлайн-платформах), лекція-разом (запрошення відомих сучасних мовознавців). Під час практичних занять було використано елементи проблемно-орієнтованого та проєктно-орієнтованого навчання. Інтерактивні методи навчання: метод «Акваріум» та рольова гра, метод «Мозкової атаки», метод «Сенкан», метод SKAMPER, кейс-метод, застосовано елементи онлайн-навчання (робота з онлайн-дошкою на платформі Padlet, Miro, Jamboard, Mentimeter, Sutori, Flip).</p>
Необхідне обладнання	Комп'ютер, мультимедійний проєктор, доступ до мережі Інтернет, ноутбук, мобільний телефон чи планшет.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Впродовж семестру студент може набрати 50 балів на лабораторних заняттях, виконуючи всі домашні завдання (<i>завдання 1, 2, 7, 9, 12-го тижнів оцінюємо 5 балами; завдання 3, 4, 5, 10, 11, 13, 14, 15, 16-го тижнів – 2 балами; завдання 6-го тижня – 4 балами; завдання 8-го тижня – 3 балами</i>). Критерії оцінювання: грамотність, креативність (оригінальна назва есе з використання лексико-фразеологічних засобів, докладний аналіз мовної ситуації чи індивідуального мовлення журналіста з покликанням на відповідна джерела; своєчасність подання домашнього завдання тощо).</p> <p>На іспиті студент може максимально набрати 50 балів. Отже, за семестр загальний бал становитиме 100 балів.</p> <p>Письмові роботи: студенти виконають декілька видів творчих письмових робіт (есе, аналіз індивідуального мовлення журналіста, аналіз мовної ситуації в Україні, нова редакція статті 10 Конституції України тощо).</p> <p>Найосновніша вимога – академічна доброчесність. Роботи студентів повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів – академічна недоброчесність. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування.</p>

	<p>Відвідання занять є важливою частиною навчання. Студенти повинні відвідати усі лекції і лабораторні заняття з курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Студенти зобов'язані дотримуватися усіх термінів виконання завдань (письмових робіт, презентацій, доповідей), представлення проєктів.</p> <p>Література. Усю література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, може надати викладач. Частина літератури студенти зможуть знайти на сайті за покликом: https://journ.lnu.edu.ua/department/kafedra-movy-zasobiv-masovoji-informatsiji</p> <p>Рекомендуємо також студентам залучати літературу для виконання завдань, яку вони знайдуть самостійно.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуємо усі бали, набрані упродовж семестру (поточне опитування, самостійна робота (доповідь або презентація)).</p> <p>При цьому обов'язковою є присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття, якщо це не пов'язано з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до екзамену (питання на контрольну роботу)</p>	<p>Природа, суть і функції мови. Мова й мислення. Мова й мовлення. Функції мови. Науки про мову. Поняття рідної та державної мови. Наука про рідномовні обов'язки Івана Огієнка. Походження української мови та її становище серед інших слов'янських мов. Огляд головних теорій. Лінгвоцид і його форми (в Україні та інших державах). Стан і статус української мови сьогодні. Мови світу. Мови міжнародного спілкування. Нові слова і нові значення в мові ЗМІ. Риторичний стиль нових ЗМІ. Мова реклами. Словник слоганів у рекламі. К у л ь т у р а м о в и . Основні комунікативні ознаки культури мовлення. Типи мовлення. Поняття н о р м и . Структурно-мовні типи норм. Літературна норма, її головні ознаки. Л і т е р а т у р н а м о в а . Орфоепічна правильність мовлення. Г р а м а т и ч н а правильність мовлення. Багатство й різноманітність мовлення. Українська мовна територія. Мовна свідомість. Мовний етикет. Мовна особистість. Національно-культурна специфіка мовної поведінки. Предмет і завдання етнопсихолінгвістики. Мовна культура в науковому та навчальному спілкуванні.</p>

Головні проблеми культури мови в засобах масової інформації.
Звуковий склад української мови.
Поняття орфоепічної норми.
Імперативні (обов'язкові) та диспозитивні (передбачають варіанти вимови) орфоепічні норми. Основні випадки порушення орфоепічних норм.
Сучасні орфоепічні словники, їх характеристика.
Словесний наголос. Вільний, рухомий наголос як характерна ознака української вимови.
Синтагматичне членування речення, логічний і емоційно-експресивний наголос. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах.
Культура усного мовлення. Типові акцентуаційні помилки в теле- та радіомовленні.
Український правопис. Підсистеми правопису: графіка, орфографія, пунктуація.
Орфографія. Принципи українського правопису: фонетичний, морфологічний, історичний, або традиційний.
Найскладніші правила чинного українського правопису.
Пунктуація. Найголовніші правила пунктуації української мови.
Українські правописні словники, їх характеристика.
Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Поняття лексеми.
Терміни. Термін і слово. Дефініція терміна. Ключові терміни журналістики. Термінологічні словники.
Типи лексичних значень. Пряме і переносне значення слів, особливості їх використання в засобах масової інформації. Метафора.
Метонімія. Синекдоха.
Омоніми. Типи омонімів. Шляхи виникнення омонімів. Міжмовні омоніми. Повна та часткова омонімія. Головні відмінності між омонімією та багатозначністю слів.
Пароніми. Типові помилки в їх використанні. *Словник паронімів*, його значення в удосконаленні мовної культури.
Синоніми в мові та мовленні, типи синонімів. Синоніми ідеографічні та стилістичні. Синоніми загальномовні та контекстуальні. Фразеологічна синонімія. Перифрази. Евфемізми та дисфемізми.
Синоніми як засіб експресивності в публіцистичному мовленні. Загальна характеристика *Словника синонімів української мови*.
Антоніми. Антонімія й багатозначність. Антоніми загальномовні й контекстуальні. Енантіосемія (розвиток у слові протилежних (антонімічних значень). Антитеза. Оксиморон. Антонімічна іронія. *Словник антонімів*.
Ономастика, або оноματοлогія, як наука про власні імена. Антропоніми (власні імена людей), топоніми (назви географічних об'єктів), гідроніми (назви водних артерій).

	<p>Особливості використання ономастичної лексики в газетному мовленні. <i>Словник власних імен та прізвищ в українській мові.</i> Лексика української мови за походженням. Лексика української мови зі стилістичного погляду. Активна і пасивна лексика української мови. Українська фразеологія: джерела, структура, семантика. Досягнення української лексикографічної науки.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

«Українська мова в медіа (за професійним спрямуванням)»

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання	Термін виконання
1 тиждень (4 год.)	Природа, суть, функції мови та мовлення. Мова й мислення. Мова й мовлення. Взаємозв'язок мови й мислення в системі мовних значень. Функції мови. Науки про мову.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Написати есе “Функції мови: сучасний аспект” (2 год.).	1-2 дні
2 тиждень (4 год.)	Природа, суть, функції мови та мовлення. Поняття рідної та державної мови. Наука про рідномовні обов'язки Івана Огієнка. Походження української мови та її становище серед інших слов'янських мов. Огляд головних теорій. Лінгвоцид і його форми (в Україні та інших державах). Стан і статус української мови сьогодні. Мови світу. Мови міжнародного спілкування.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. К. : Ярославів Вал, 2014. 56 с. Масенко Л. Суржик: між мовою і “язиком”. К. : ВД “Києво-Могилянська Академія”, 2011. 137 с.	Стаття 10 Конституції України: власна інтерпретація. Написати есе “З чим я погоджуюся і не погоджуюся у праці І. Огієнка “Наука про рідномовні обов'язки”” (3 год.).	1-2 дні
3 тиждень (4 год.)	Проблеми культури мови в ЗМІ. Культура мови. Основні комунікативні ознаки культури мовлення. Типи мовлення. Поняття норми. Структурно-мовні типи норм. Літературна норма, її головні ознаки. Літературна мова. Орфоепічна правильність мовлення. Граматична правильність	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Пономарів О. Культура слова:	Тестові завдання з роділу 3 (за книгою Марії Яцимірської “Культура мови журналіста”) (1 год.).	1-2 дні

	мовлення. Багатство й різноманітність мовлення.		Мовностилістичні поради : навч. Посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.		
4 тиждень (4 год.)	Проблеми культури мови в ЗМІ. Українська мовна територія. Мовна свідомість. Мовний етикет. Мовна особистість. Національно-культурна специфіка мовної поведінки. Предмет і завдання етнопсихолінгвістики. Мовна культура в науковому та навчальному спілкуванні. Головні проблеми культури мови в засобах масової інформації. Сучасні енциклопедії, словники, довідники, їхнє значення в удосконаленні культури мови журналістів.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / за заг. ред. Олександри Сербенської : навч. посібн. Львів : Априорі, 2017. 304 с.	Творча презентація однієї європейської мови (на вибір студента) (цікаві факти, відомі носії, особливості тощо) (2 год.).	1-2 дні
5 тиждень (4 год.)	Звуковий склад української мови. Мовні звуки, їх характеристика: частота, амплітуда, тривалість і спектр коливання. Звуки мови за тривалістю в часі. Мовний апарат людини (дихальний апарат і органи артикуляції). Активні й пасивні мовні органи. Механізм мовлення. Артикуляційна база. Класифікація звуків. Темп. Наголос. Пауза. Ритмічна організація звукового потоку. Інтонація. Позиційні чергування фонем у//в, і//й, і//нульова фонема.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Транскрипція тексту (1 год.).	1-2 дні
6 тиждень (4 год.)	Орфоепічні норми української літературної мови. Поняття орфоепічної норми. Імперативні (обов'язкові) та диспозитивні. Сучасні орфоепічні словники, їх характеристика. Словесний наголос. Вільний, рухомий наголос як характерна ознака української вимови. Синтагматичне членування речення, логічний і емоційно-експресивний наголос. Варіантне наголошування слів. Наголос у складних і складноскорочених словах. Культура усного мовлення. Типові акцентуаційні помилки в теле- та радіомовленні.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с. Орфоепічний словник української мови : у 2 т. / [за ред. М. М. Пещак]. К. : Довіра, 2001.	Продекламувати уривок улюбленого тексту (1 год.).	1-2 дні

7 тиждень (4 год.)	<p>Графіка й орфографія української мови. Український правопис. Підсистеми правопису: графіка, орфографія, пунктуація. Графіка й орфографія. Найскладніші правила чинного українського правопису. Пунктуація. Найголовніші правила пунктуації української мови. Українські правописні словники, їх характеристика.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Український правопис. Харків : Фоліло, 2019. 348 с.</p> <p>Голоскевич Г. Правописний словник. Львів : Априорі, 2020. 648 с.</p>	Аналіз словникового диктанту (на 100 слів) (3 год.)	1-2 дні
8 тиждень (4 год.)	<p>Лексика сучасної української літературної мови. Предмет лексикології. Слово як одиниця мови. Поняття лексеми. Семасіологія. Значення слова й поняття. Полісемія (багатозначність слів) і моносемія (однозначність слів). Терміни. Ключові терміни журналістики. Термінологічні словники. Типи лексичних значень. Пряме і переносне значення слів, особливості їх використання в засобах масової інформації. Метафора. Метонімія. Синекдоха. Омоніми. Типи омонімів. Шляхи виникнення омонімів. Міжмовні омоніми. Повна та часткова омонімія. Головні відмінності між омонімією та багатозначністю слів.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p>	<p>Проілюструвати вирізками з газетного тексту приклади синонімів, антонімів, перифразів, евфемізмів, оксиморонів, антитез, антонімічної іронії (по 2–3 приклади).</p> <p>Написати римований або прозовий текст зі словами: ідея – ідея, замету – за мету, зміни – з міни, зводи – з води, втих – в тих, доволі – до волі, зради – з ради, у Русі – у русі, в тому – втому, з Риму – зриму, звіт – з віт, не суть – несуть, сонце – сонце (3 год.).</p>	1-2 дні
9 тиждень (4 год.)	<p>Лексика сучасної української літературної мови. Пароніми. Типові помилки в їх використанні. Словник паронімів, його значення в удосконаленні мовної культури. Синоніми в мові та мовленні, типи синонімів. Синоніми ідеографічні та стилістичні. Синоніми загальномовні та контекстуальні. Фразеологічна синонімія. Перифрази. Евфемізми та дисфемізми. Синоніми як засіб експресивності в публіцистичному мовленні. Загальна характеристика Словника синонімів української мови.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Український правопис. Харків : Фоліло, 2019. 348 с.</p> <p>Полюга Л. М. Повний словник антонімів</p>	Написати есе (1 сторінка формату А4), в якій переважатимуть власні назви: антропоніми, топоніми, гідроніми, космоніми, міфоніми, зооніми, культуроніми. Повторити вживання великої літери	1-2 дні

	<p>А н т о н і м и . Антонімія й багатозначність. Антоніми загальномовні й контекстуальні. Е н а н т и о с е м і я (розвиток у слові протилежних (антонімічних значень). А н т и т е з а .</p> <p>О к с и м о р о н . Антонімічна і р о н і я . Словник антонімів. О н о м а с т и к а , або о н о м а т о л о г і я , як наука про власні імена. А н т р о п о н і м и (власні імена людей), т о п о н і м и (назви географічних об'єктів), г і д р о н і м и (назви водних артерій). Особливості використання ономастичної лексики в газетному мовленні. Словник власних імен та прізвищ в українській мові.</p>		<p>української мови. К. : Довіра, 2006. 510 с.</p> <p>Словник синонімів української мови : у 2 т. / [уклад.: А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук]. К. : Наук. думка, 1999–2000.</p> <p>Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.</p> <p>Словник паронімів української мови / упоряд. Олександра Сербенська. Львів : Априорі, 2022. 392 с.</p>	«Українському правописі» (2 год.).	
10 тиждень (4 год.)	<p>Лексика української мови за походженням. Групи лексики сучасної української мови з а п о х о д ж е н н я м . Різновиди запозичень: лексичне, словотвірне, морфологічне, семантичне, калькування. Слова індоєвропейського та спільнослов'янського походження.</p> <p>С т а р о с л о в ' я н і з м и в українській мові, їхні основні ознаки. Слова і н ш о м о в н о г о походження. Фонетичні та морфологічні ознаки іншомовних слів. І н т е р н а ц і о н а л і з м и , їхні ознаки. К а л ь к и . Словотвірне і семантичне калькування. Е к з о т и з м и (е т н о г р а ф і з м и) та в а р в а р и з м и , їхнє значення в публіцистичному тексті. Явище п у р и з м у . Пуристичні рухи, їхні соціальні корені і характер. І н ш о м о в н і с л о в а в сучасних засобах масової інформації. Критерії використання лексики іншомовного походження. Словник іншомовних слів, його значення в мовній практиці журналістів.</p>	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Проаналізувати будь-яку публікацію, відповідаючи на такі питання: а) з яких мов запозичені іншомовні слова; б) чи зрозуміле з контексту їхнє значення; в) чи не зловживає автор іншомовною термінологією (1 год.).	1-2 дні
11 тиждень (4 год.)	Активна і пасивна лексика української мови.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч.	Наведіть 10 прикладів загальномовних і 10 авторських	1-2 дні

	<p>Активний і пасивний словник української мови. Застарілі слова: історизми та архаїзми.</p> <p>Неологізми загальномовні й авторські. Способи творення оказіоналізмів у засобах масової інформації. Вплив суспільно-політичних чинників на розвиток нових значень слів і збагачення української лексики.</p>		<p>посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Нові слова та значення: словник / [уклад.: Л. В. Туровська, Л. М. Василькова]. – К. : Довіра, 2009. – 271 с.</p>	<p>неологізмів у мові ЗМІ. Назвіть способи творення оказіоналізмів у мас-медіа (2 год.).</p>	
12 тиждень (4 год.)	<p>Лексика української мови зі стилістичного погляду.</p> <p>Загальне поняття про функціональні стилі української мови, їх коротка характеристика. Загальноживана, професійна й спеціальна лексика. Професіоналізми і терміни (зіставна характеристика). Діалектна лексика. Жаргонна лексика. Жаргонізми та арготизми (зіставна характеристика). Конфесійна лексика, джерела її збагачення.</p> <p>Стилістично нейтральна лексика. Розмовна та просторічна лексика. Розмовна лексика, її склад та характер. Емоційно-експресивна лексика.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. Посібн. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.</p>	<p>Есе “Якою буде мова після війни?” (1 год.).</p>	1-2 дні
13 тиждень (4 год.)	<p>Українська фразеологія: джерела, структура, семантика.</p> <p>Фразеологія як розділ мовознавства про структуру й семантику фразеологічних одиниць, функцію їх у мові й мовленні, історію виникнення й розвитку, роль в інтралінгвістичних (внутрісистемних) і екстралінгвістичних (позамовних) процесах. Фразеологізми, їхні генетичні, функціональні та структурно-граматичні ознаки. Системні зв'язки у фразеології. Джерела й склад української фразеології. Фразеологічна одиниця і слово. Відтворюваність як головна ознака фразеологічної одиниці. Відтворення фразеологічних одиниць у ерекладах з однієї мови на іншу. Фразеологія й мовні кліше.</p> <p>Класифікація фразеологічних одиниць з погляду їх семантичної спаяності. Фразеологізм і контекст. Номінативні функції фразеологізмів.</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Словник фразеологізмів української мови / [уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К. : Наук. Думка, 2008. 1104 с.</p>	<p>Проаналізувати фразеологічне тло будь-якого видання, блогу (1 год.).</p>	1-2 дні
14 тиждень (4 год.)	<p>Українська фразеологія: джерела, структура, семантика.</p> <p>Структурні типи фразеологічних одиниць. Прислів'я та приказки. Крилаті слова та вислови. Афоризми, їхні характерні ознаки. Різновиди афоризмів (сентенція, максима). Парадокс. Літературна</p>	Лекція / лабораторна	<p>Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.</p> <p>Словник фразеологізмів української мови /</p>	<p>Знайти приклади трансформованих фразеологізмів у мас-медіа (1 год.).</p>	1-2 дні

	цитата. Ремінісценція. Каламбурні сполуки в системі української фразеології. Фразеологічні синоніми та антоніми. Фразеологічні історизми. Фразеологізми як засіб емоційного впливу в газетному, теле- і радіомовленні. Фразеологічні словники української мови. Їхня структура й значення в журналістській практиці.		[уклад.: В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук та ін.]. К.: Наук. Думка, 2008. 1104 с.		
15 тиждень (4 год.)	Українська лексикографія: історіографія питання. Перші лексикографічні праці в Україні. Каленик Шейковський. Фортунат Піскунов. Лексикографічна спадщина вчених української діаспори. "Енциклопедія Українознавства" за редакцією Володимира Кубійовича, "Українська мала енциклопедія" Євгена Онацького, їхній зміст і значення. Лексикографічні праці Івана Огієнка.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Аналіз словникової статті за кількома лексикографічними виданнями (1 год.).	1-2 дні
16 тиждень (4 год.)	Досягнення української лексикографічної думки. Перші лексикографічні праці в Україні. Сучасна українська лексикографія. Загальна характеристика словників. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Типи лінгвістичних словників української мови. Тлумачні словники та принципи їх побудови. Характеристика основних тлумачних словників української мови. Словники синонімів, антонімів, паронімів. Словники іншомовних слів, їхня структура й характеристика. Етимологічні та історичні словники. Діалектні словники. Перекладні словники. Довідники з культури української мови. Спеціальні словники труднощів слововживання. Фразеологічні словники. Система стилістичних позначок у тлумачних і двомовних словниках. Значення енциклопедій та словників у редакційній практиці. Робота журналіста зі словниками.	Лекція / лабораторна	Яцимірська М. Г. Культура мови журналіста : навч. посібн. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.	Написати словникову статтю до 5 слів (1 год.).	1-2 дні

Розробники

Марія ЯЦИМІРСЬКА,

Андрій ЯЦЕНКО